

«مطالعات جامعه‌شناسی»

سال پنجم، شماره نوزدهم، تابستان ۱۳۹۲

ص ص ۲۱-۳۸

بررسی رابطه رضایت اجتماعی با مسئولیت اجتماعی دبیران دبیرستان‌های عجب‌شیر

خدیدجه صادقیان^۱

دکتر محمود علمی^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۱۱/۷

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۴/۳/۲

چکیده

در این مقاله به دنبال مطالعه و تعیین رابطه میزان مسئولیت اجتماعی با رضایت اجتماعی دبیران دبیرستان‌های شهرستان عجب‌شیر می‌باشیم. براین اساس فرضیه‌هایی از دیدگاه‌های نظریه آلن و می‌یر، مبادله هومنز، دورکیم، پارسنز و ... و هم چنین از مطالعات و تحقیقات پیشین جهت تبیین متغیرها استخراج گردیده است. روش کار ما در این تحقیق پیمایش است و تکنیک جمع‌آوری داده‌ها نیز پرسشنامه می‌باشد و از روش اسنادی نیز برای جمع‌آوری متون نظری و پیشینه تجربی استفاده نموده‌ایم. جامعه آماری ما در این تحقیق کلیه دبیران دبیرستان‌های عجب‌شیر است که تعداد کل ۳۰۱ نفر که در سال ۹۳-۱۳۹۲ در این شهر مشغول می‌باشند. از این تعداد طبق فرمول کوکران و برحسب واریانس به دست آمده از پیش آزمون پرسشنامه، حجم نمونه آماری به تعداد ۱۷۰ نفر از دبیران به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. اعتبار پرسشنامه از طریق اعتبار صوری و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ محاسبه گردیده است و با توجه به نتایج آن، پرسشنامه به لحاظ صوری و پایایی در سطح بالایی قرار دارد. برای آزمون فرضیه‌ها از تکنیک‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون، آزمون تفاوت میانگین (t-test) و آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده گردید که از برآوردهای نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۰ استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد بین متغیر میزان مسئولیت اجتماعی با ابعاد آن به عنوان متغیر مستقل با میزان رضایت اجتماعی به عنوان متغیر وابسته رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد. و بین متغیر زمینه‌ای (جنسیت و تحصیلات با میزان مسئولیت اجتماعی دبیران تفاوت معنی‌داری وجود دارد. اما بین وضعیت

E- mail: kh.sadeghian12@gmail.com

۱. گروه علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز- ایران.

E- mail: drmahmoodelmi@gmail.com

۲. گروه علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز- ایران. (نویسنده مسئول).

تاehl و مسئولیت اجتماعی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. در پایان میزان مسئولیت اجتماعی دبیران با سطح معنی‌داری بیشتر از حد متوسط می‌باشد و میزان رضایت اجتماعی با سطح معنی‌داری در حد متوسط می‌باشد.

واژگان کلیدی: مسئولیت اجتماعی، بعد قانونی، بعد اخلاقی، بعد بشر دوستانه، بعد اقتصادی، رضایت اجتماعی، دبیران.

مقدمه

امروزه گسترش نظام شهرنشینی و پیچیده شدن هر چه بیشتر روابط در قالب نقش‌های متعدد باعث شده است تا مسئولیت‌پذیری اجتماعی به یک موضوع جامعه‌شناختی مهم تبدیل گردد. موضوعی که در حوزه‌های گوناگون، سیاسی-اقتصادی، فرهنگی و جامعه‌ای و زیست‌محیطی قابل توجه و بررسی است (کلبری، به نقل از طالبی). مسئولیت اجتماعی بیانگر احساس و عملی است که افراد در چارچوب موقعیت و نقش‌های خود به طور آگاهانه و آزادانه نسبت به امور گوناگون اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و غیره از خود بروز می‌دهند. انسان موجودی اجتماعی است که از لحظه تولد تا آخر عمر در اجتماع به سر می‌برد و دائماً در تعامل با انسان‌های دیگر می‌باشد. وی همواره باید یاد بگیرد چگونه در جمع زندگی کند و نیازهای خود را ارضا نماید. این امر نیازمند به یک سری مهارت‌های اجتماعی است که فرد در طی فرایند جامعه‌پذیری آن‌ها را فرا می‌گیرد و یادگیری درست آن‌ها می‌تواند منجر به شکل‌گیری مسئولیت اجتماعی شود. روند کسب و کارهای اخیر تاکید می‌کند که از سازمان‌ها انتظار می‌رود فراتر از سود محوری فعالیت کنند و افزایش رفاه جامعه را در اولویت قرار دهند. این بدان معنی است که بخش کسب و کار نباید فقط تابع تولید کالا و ساخت سود باشد، بلکه فعالیت خود را حول محور جامعه باید تنظیم کنند (نیکولا، ۲۰۰۸). امروزه مسئولیت‌پذیری اجتماعی به مراتب فراتر از حوزه فعالیت و تاثیر خود در گذشته که "انسان دوستی" بود گام می‌نهد، مسئولیت‌پذیری اجتماعی در عرصه کسب و کار برای رسیدن به توسعه پایدار، در مورد ارائه راه‌حل‌های پیشگیرانه برای چالش‌های اجتماعی و زیست‌محیطی و عرصه‌هایی از این دست نقش و جایگاه خود را پیدا کرده است (واسیلکو و همکاران، ۲۰۱۰؛ به نقل از قلاوندی و همکاران).

مسئولیت اجتماعی از مهم‌ترین و هدف‌مندترین بخش تربیت آدمی است که اثرات آن را به گونه‌ای همه‌جانبه می‌توان در زندگی انسان‌ها و در ابعاد مختلف اجتماعی، اخلاقی، اقتصادی، فکری و غیره آن‌ها مشاهده کرد (سبحانی‌نژاد، ۱۳۷۹).

مطالعه رفتار آدمی و شناخت عواملی که موجب تقویت یا تغییر آن می‌شود از موضوعات مورد بحث میان اندیشمندان علوم اجتماعی و رفتاری است. یکی از این مسائل، رضایت اجتماعی و پای‌بندی فرد به اصول و قوانین حاکم در جامعه است. بدون شک تعهد اجتماعی که به معنی هماهنگی اجزای نظام اجتماعی

جهت دستیابی به اهداف نظام است در راستای رضایت اجتماعی پدید آمده و این امر یکی از خصوصیات مهم جامعه ایده‌آل است و زمانی حاصل می‌شود که اعضای آن جامعه به عنوان عناصر تشکیل دهنده اجزای نظام اجتماعی وظایف خود را شناخته، به آن عمل کرده و همچنین خود را در برابر هموعان مسئول بدانند. رضایت کلی از زندگی، ترکیبی از شرایط فردی و اجتماعی است و در واقع خود نشانه‌ای از نگرش‌های مثبت نسبت به جهان و محیطی که وی را فرا گرفته و در آن زندگی می‌کند می‌باشد.

و نتزل مسئولیت اجتماعی را مراعات و احترام به حقوق دیگران، رقابت میان فردی و توسعه اخلاقی می‌داند و آن را مستقیماً به یادگیری مرتبط دانسته است. وی مسئولیت اجتماعی را در داشتن احساس تصمیم‌گیری، خلاقیت و تفکر مستقل می‌داند که نقطه مقابل اطاعت و رفتار سلطه‌پذیر است (ونتزل، ۱۹۹۱). کاسکا و بالزارووا نیز مسئولیت اجتماعی را تعهد مداوم برای رفتار به شیوه اخلاقی و با بهبود کیفیت زندگی افراد و خانواده‌های‌شان به علاوه بهبود اجتماع و جامعه در مقیاس وسیع‌تر می‌دانند (کاسکا و دیگری، ۲۰۰۷). مسوولیت‌پذیری اجتماعی یک استراتژی مقابله‌ای برای پاسخگویی به نگرانی‌های اجتماعی - زیست محیطی و توسعه پایدار است (هیدگر، ۲۰۱۰).

بحث مسئولیت اجتماعی پدیده‌ای فراگیر و حتی به دغدغه اصلی سازمان‌ها تبدیل شده است و به کاهش پیچیدگی روابط اجتماعی کمک می‌کند، آموزش و پرورش هم یکی از این سازمان‌ها است که مسئولیت‌پذیری در آن اهمیت دارد. به طور کلی، در این پژوهش می‌توان به اهمیت این موضوع به صورت ذیل اشاره کرد:

نخست، شناخت مسئولیت‌پذیری اجتماعی کارکنان می‌تواند فرصت‌های یک سازمان را برای پیشرفت توسعه دهد.

دوم، مسئولیت‌پذیری، افراد را به کارمندان فعال تبدیل نموده، رضایت شغلی و بهره‌وری را افزایش می‌دهد.

سوم، مسئولیت اجتماعی کارکنان عاملی مهم در به کارگیری انگیزه‌ها و توجه و حفظ کیفیت خاص کارکنان است.

نهایتاً، با توجه به شرایط خاص کشور و مشکلات اقتصادی و اجتماعی متعدد آن، بررسی و پژوهش از یک سو و ترغیب کارکنان به مسئولیت اجتماعی از طرف دیگر می‌تواند نقش مهمی در رفع مشکلات فوق داشته باشد.

چنانچه افراد در گروه و سازمان‌ها و موسسات مختلف جامعه خود را نسبت به رویدادها و اتفاقات و بحران‌های مخالف مسئول بدانند، هر یک در محدود مسئولیت و حیطه کاری خویش در حل بحران‌های فوق تلاش خواهند کرد (مرادی و همکاران، ۱۳۹۲). و رضایت اجتماعی، مقوله اجتماعی و فرهنگی بسیار مهم و پیچیده‌ای است که در عین حال، اندازه‌گیری آن نیز بسیار دشوار است. بررسی و تحقیق حاضر می‌تواند دانش علمی را در این زمینه فراهم کرده و گسترش دهد. هدف عمده این پژوهش بررسی رابطه

مسئولیت اجتماعی با رضایت اجتماعی دبیران متوسطه عجب‌شیر از منظر علمی و راهکارهای مناسبی جهت بهبود عملکرد کارایی آنان ارائه کرده و در جهت بالا بردن توان‌مندی‌ها و کارایی سازمان آموزش و پرورش ارائه داد.

رویکردهای جامعه‌شناختی

از دیدگاه پارسونز، در ارتقای تعهد سازمانی کنشگران در سازمان، دو مقوله زیر دارای اهمیت زیادی است: نخست نوع نگرش کنشگران به اهداف سازمانی. اگر کنشگران سازمان از روی علاقه و دل‌بستگی وظیفه و تعهد خویش را انجام دهند، تعهد سازمانی آن‌ها به سازمان افزایش می‌یابد. همان که دورکیم آن را پیوند عاطفی و یا تمایل عاطفی مثبت به نوعی دیگر می‌داند. دوم نوع ارزیابی و ارزشیابی کنشگران سازمانی. ارزیابی کنشگران در سازمان، براساس ملاک‌های ذهنی مدیران سازمانی، در کاهش تعهد سازمانی اعضا تأثیر به‌سزایی دارد. چنان‌چه ارزشیابی بصورت نگرش عینی، براساس قوانین و هنجارهای سازمانی انجام شود تعهد سازمانی اعضا نیز افزایش خواهد یافت.

استریکر تعهد را راهی برای مفهوم‌سازی بین خود و رفتار اجتماعی می‌بیند. مسئولیت اجتماعی در قالب همین تعهد مطرح می‌شود و تعیین‌کننده درجه ارتباط فرد با دیگران است. در روند شکل‌گیری و انجام مسئولیت اجتماعی هویت شخص تا حدودی با توجه به نگاه دیگران ارزیابی می‌شود و موفقیتی که فرد در این موضوع کسب می‌کند منجر به افزایش مسئولیت اجتماعی در وی می‌شود. هر چه قدر دامنه روابط فرد گسترده‌تر باشد تعهد وی به دیگران بیشتر و میزان مسئولیت اجتماعی او بیشتر خواهد بود.

طبق نظریه مبادله هومنز شرط احساس مسئولیت افراد هر جامعه‌ای نسبت به جامعه و مشارکت در فعالیت‌های جمعی به میزان پاداشی برمی‌گردد که افراد از رفتار خود دریافت کرده باشند. اگر مشارکت و یا احساس مسئولیت یک جانبه باشد و فقط از سوی افراد جامعه باشد و جامعه خود را مقید و ملزم به برآورده کردن خواسته و نیازهای مادی و معنوی افراد آن جامعه نکند مسلماً تمایل مردم هم برای انجام رفتارهای داوطلبانه کمتر شده و کم‌کم به خاموشی می‌گراید. پاداش‌هایی که در این میان رد و بدل می‌شوند می‌توانند درون ذاتی (مانند عشق، محبت، احترام) یا برون ذاتی، (مانند پول و کار جسمانی) باشند (ریتزر، ۱۳۸۶: ۴۳۵).

تعهد در یک مدل توسط «آلن و می‌یر» (۱۹۸۷) سه شیوه مطرح شده و با عنوان «تعهد عاطفی»، «تعهد مستمر»، و «تعهد تکلیفی یا هنجاری»، طبقه‌بندی شدند. کارکنانی با تعهد عاطفی قوی در سازمان باقی می‌مانند به خاطر این که این‌ها می‌خواهند (تمایل دارند)، افرادی که تعهد مستمر قوی دارند به خاطر این که نیاز دارند و آن‌هایی که تعهد تکلیفی قوی دارند می‌مانند زیرا احساس می‌کنند باید هم‌چنان بمانند (حسینی، ۱۳۸۲).

نظریه تمایزات جنسیت و تعهد اجتماعی

گیلیگان به طرح این اندیشه که زنان رشد اخلاقی متفاوتی از مردان دارند، می‌پردازد. وی معتقد است که اخلاق زنان بیشتر روی اندیشه‌های تعهد و مسئولیت متمرکز است تا حقوق افراد و قوانین. از نظر مارتین سنت فلسفه اخلاق به طور عمده تحت سیطره حق‌گرایی و عدالت‌گرایی بوده است و این سیطره نشان‌دهنده سوگیری مردانه در اخلاق و فلسفه آن است و وجود برخی ویژگی‌ها در اخلاق عدالت‌گرا و حق‌گرا نشانه‌هایی از این سوگیری است. از این نظر عدالت‌گرایی (که ریشه در اندیشه اخلاقی ارسطو و افلاطون دارد) گرفتار سوگیری مردانه است (به نقل از باقری، ۱۳۸۲).

پیشینه تحقیق

سیدان و محمدی (۱۳۸۹) تحقیقی را با عنوان عوامل مؤثر بر میزان تعهد اجتماعی در زنان و مردان شاغل انجام دادند. هدف کلی این پژوهش، سنجش و مقایسه میزان تعهد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در میان زنان و مردان می‌باشد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بین زنان و مردان به دلیل وابستگی عاطفی، میزان مبادلات و آمده روابط اجتماعی و نوع جامعه‌پذیری تفاوت معناداری وجود دارد. براساس نتایج به دست آمده میزان تعهد اجتماعی زنان تا حد قابل ملاحظه‌ای بیش از مردان است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان‌دهنده وجود رابطه معناداری بین متغیرهای جنسیت، وابستگی عاطفی، روابط و مبادلات اجتماعی، عضویت اجتماعی و نوع جامعه‌پذیری به عنوان متغیرهای مستقل و تعهد اجتماعی، به عنوان متغیر وابسته پژوهش است.

در تحقیقی که ایمان و جلائیان بخشنده (۱۳۸۹) با عنوان «بررسی و تبیین رابطه بین مسئولیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی در بین جوانان شهر شیراز» انجام دادند، نتایج رگرسیون چند متغیره نشان می‌دهد که مسئولیت اجتماعی مستقیماً تحت تأثیر متغیرهای سرمایه اجتماعی ($B=0/27$)، عزت نفس ($B=0/13$)، سن ($B=0/13$)، جنسیت ($B=0/11$) قرار گرفته است و در مجموع این متغیرها توانسته‌اند ۲۰ درصد از واریانس مسئولیت اجتماعی را تبیین کنند. در مدل تحلیل مسیر، چهار متغیر به صورت مستقیم و سایر متغیرها به صورت غیر مستقیم تأثیر معناداری بر روی مسئولیت اجتماعی داشته است. بیشترین تأثیر مستقیم بر مسئولیت اجتماعی متعلق به سرمایه اجتماعی و بیشترین تأثیر غیر مستقیم را تحصیلات مادر داشته است.

لاور و یون (۱۹۹۳) در تحقیقی با استفاده از نظریه مبادله به ویژه نظریه بلاو و امرسون، عواملی که باعث افزایش یا کاهش تعهد می‌شوند را مورد بررسی قرار داده‌اند. آن‌ها تکرار و فراوانی مبادله و فشار قدرت حاصل از آن را بر روی احساس تعهد در روابط متقابل درون یک شبکه مبادله کوچک بررسی نموده‌اند. آن‌ها نتیجه گرفته‌اند که فراوانی مبادلات عامل ایجاد تعهد و برابری قدرت و انسجام در مبادله، عامل مؤثر بر افزایش مبادله است.

لانس بری و دیگران (۲۰۰۳) در پژوهشی که در زمینه ارتباط صفات شخصیتی و رضایت شغلی انجام دادند، مشخص کردند سه ویژگی شخصیت، انعطاف‌پذیری هیجانی، خوش‌بینی، و سائق (اشتیاق کاری) همواره با رضایت در حرفه ارتباط داشته و ۱۷٪ از واریانس رضایت را توجیه می‌کند. همچنین، صفات برون‌گرایی و دلپذیر بودن، اعتماد به نفس و آشنایی با خدمات مشتری و آشنایی با مدیریت روابط انسانی با رضایت حرفه رابطه داشت.

تعاریف مفاهیم

تعریف نظری

رضایت اجتماعی: احساس خرسندی‌ای است که هر فرد از زندگی خود و از رابطه با دیگران دارد (مکینتاش، ۲۰۰۱: ۳۷؛ به نقل از ایمان و دیگری، ۱۳۸۸: ۱۶۴). در واقع، رضایت اجتماعی میزان خشنودی و احساس مثبت فرد از زندگی اجتماعی است که موجب پیوستگی و افزایش فعالیت‌های اجتماعی فرد و افزایش همبستگی اجتماعی خواهد شد (زکی، ۱۳۸۴: ۱۰).

مسئولیت اجتماعی: ترنر، در بحث مسئولیت اجتماعی به رفتار اخلاقی، قانونی و نودوستانه در محل کار، بازار و اجتماعات اشاره دارد (ترنر، ۲۰۰۳). و نتزل مسئولیت اجتماعی را مراعات و احترام به حقوق دیگران، رقابت میان فردی و توسعه اخلاقی می‌داند و آن را مستقیماً به یادگیری مرتبط دانسته است (ونتزل، ۱۹۹۱).

مسئولیت اقتصادی: مسئولیت اقتصادی پایه و اساس همه ابعاد در هرم مسئولیت‌پذیری اجتماعی توصیف می‌شود، زیرا همه مسئولیت‌های کسب و کارهای دیگر بر پیش‌بینی‌های مسئولیت اقتصادی نهاده شده است به عبارت دیگر مسئولیت فرد کسب سود است.

مسئولیت قانونی (حقوقی): افراد ملزم می‌شوند که در چارچوب قانون و مقررات عمومی عمل کنند این بعد را (التزام اجتماعی) نیز می‌گویند (فلمینگ، ۲۰۰۲).

مسئولیت اخلاقی: به عنوان انتظارات جامعه از سازمان مبنی بر این که ارزش‌ها و هنجارهای جامعه را مدنظر داشته باشد و به آن‌ها احترام بگذارد، توصیف می‌شود و فراتر از چهارچوب قوانین مکتوب است. به بعد اخلاقی مسئولیت نیز (پاسخگویی اجتماعی) می‌گویند (همان).

مسئولیت بشر دوستانه: در فرهنگ یونان بشر دوستانه، عشق به انسان همکار و همکاران تعریف شده است. بعد بشر دوستانه مجموعه وظایف و تعهداتی را در بر می‌گیرد که سازمان باید در جهت حفظ و کمک به جامعه با نگرش همه جانبه و رعایت حفظ وحدت و مصالح عمومی کشور انجام دهد (فیلیوز و دیگری، ۲۰۱۱؛ به نقل از مشبکی و همکاران، ۱۳۸۹).

تعاریف عملیاتی

رضایت اجتماعی: سنجش ابعاد مختلف رضایت را از جهات مختلف مانند: خرسندی از اوضاع فردی و رضایت از اوضاع اجتماعی نیز مبین نگرش نسبت به محیط اجتماعی است که با سایر مردم در آن زندگی می‌کند.

مسئولیت‌های اقتصادی: تلاش در جهت رفع تنگنایهای اقتصادی، افزایش کیفیت خدمات، معرف-هایی از قبیل صرفه‌جویی در مصرف استفاده بهینه از انرژی، ترویج فرهنگ کار و تلاش در افراد، ترویج فرهنگ پرداخت مالیات.

مسئولیت قانون: تلاش در جهت حفظ محیط زیست و ترویج آن فرهنگ در بین افراد جامعه، توجه به بهداشت روانی و جمعی و ایمنی افراد، رعایت حقوق دیگران، همکاری، مشارکت و سازگاری با یکدیگر، درک حدود آزادی، لزوم اطاعت از قوانین و همزیستی مسالمت‌آمیز و ...).

مسئولیت اخلاقی: تلاش در جهت حفظ ارزش‌ها، هنجارها و باورهای جامعه، سنجش معرف‌هایی چون انصاف، صداقت، احترام و ... از قلمرو این نوع مسئولیت‌ها است.

مسئولیت بشر دوستانه: تلاش در جهت شهروند خوب بودن، معرف‌هایی چون، کمک به هم‌نوع، مسئول در قبال حفاظت محیط‌زیست، احساس رضایت از رفع مشکلات دیگران، ترویج فرهنگ در جهت رعایت حقوق دیگران، احساس رضایت از کمک به افراد معلول، رعایت و حفظ ارزش‌های جامعه و ... سنجش می‌شود.

اهداف تحقیق

هدف این تحقیق بررسی رضایت اجتماعی و رابطه آن با مسئولیت اجتماعی و ابعاد آن (اقتصادی، قانونی، اخلاقی و بشر دوستانه) در میان دبیران دبیرستان‌های عجب‌شیر می‌باشد.

فرضیه‌های تحقیق

۱) بین میزان مسئولیت اجتماعی دبیران با میزان رضایت اجتماعی دبیران دبیرستان‌های عجب‌شیر رابطه وجود دارد.

۲) میزان مسئولیت اجتماعی دبیران دبیرستان‌های عجب‌شیر در حد متوسط به بالا می‌باشد.

۳) میزان رضایت اجتماعی دبیران دبیرستان‌های عجب‌شیر در حد متوسط است.

۴) بین میزان مسئولیت اجتماعی دبیران در بعد قانونی با میزان رضایت اجتماعی آنان رابطه معناداری وجود دارد.

۵) بین میزان مسئولیت اجتماعی دبیران در بعد اقتصادی با میزان رضایت اجتماعی آنان رابطه معناداری وجود دارد.

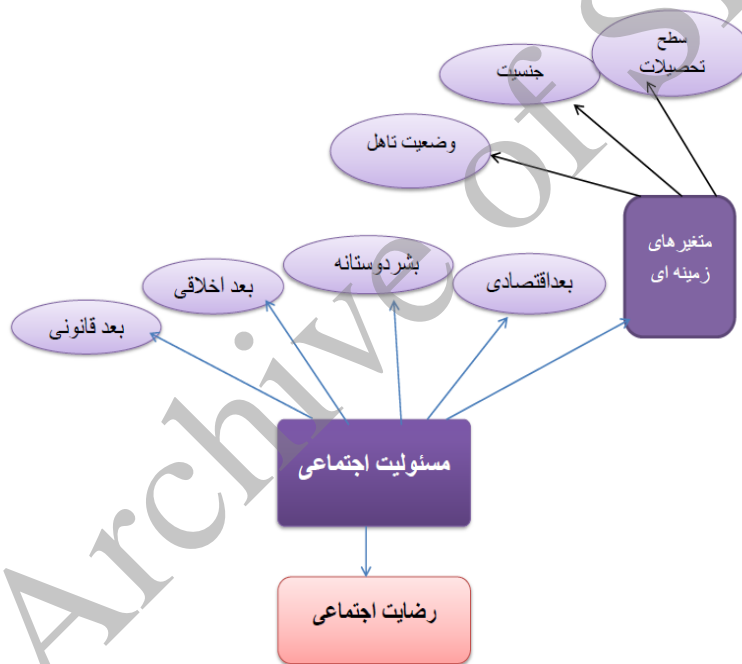
۶) بین میزان مسئولیت اجتماعی دبیران در بعد اخلاقی با میزان رضایت اجتماعی آنان رابطه معناداری وجود دارد.

۷) بین میزان مسئولیت اجتماعی دبیران در بعد بشر دوستانه با میزان رضایت اجتماعی آنان رابطه معناداری وجود دارد.

۸) بین جنس دبیران با میزان مسئولیت اجتماعی آنان با میزان رضایت اجتماعی تفاوت وجود دارد.

۹) بین وضعیت تاهل دبیران با میزان مسئولیت اجتماعی آنان تفاوت معنی دار وجود ندارد.

۱۰) بین سطح تحصیلات دبیران با میزان مسئولیت اجتماعی آنان تفاوت معنادار وجود دارد.

شکل شماره (۱): رابطه مسئولیت اجتماعی با ابعاد و متغیرهای زمینه‌ای با رضایت اجتماعی

انواع متغیرها

متغیر مستقل: مسئولیت اجتماعی با ابعادش و متغیر وابسته: رضایت اجتماعی دبیران.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف یک مطالعه کاربردی و از نظر زمان مطالعه مقطعی و از نظر گردآوری داده‌ها یک بررسی پیمایشی می‌باشد.

روش و ابزار

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دبیران دبیرستان‌های (دخترانه و پسرانه) عجب‌شیر هستند که تعداد آن‌ها طبق آخرین آمار آموزش و پرورش عجب‌شیر در سال ۹۳-۱۳۹۲ برابر با ۳۰۱ نفر است که به تفکیک، ۱۳۹ نفر زن و ۱۶۲ نفر مرد است.

حجم نمونه آماری

نمونه آماری در این تحقیق تعداد $n=170$ نفر از دبیران زن و مرد مدارس است که به صورت نمونه-گیری از نوع روش طبقه‌ای تصادفی استفاده می‌شود. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است.

- اندازه جامعه آماری $N=301$

- ضریب اطمینان $t=1/96 \cdot /95$

- احتمال وجود صفت $p=0/05$

- دقت احتمالی مطلوب $d=0/05$

- اندازه نمونه آماری $n=170$

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{n} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

روش نمونه‌گیری

مناسب‌ترین روش نمونه‌گیری برای تحقیق حاضر، روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای می‌باشد. در این روش نمونه‌گیری با توجه به هدف اصلی تحقیق، ابتدا بعد از تخصیص یافته برای هر کدام از دبیرستان‌ها بصورت تصادفی در میان دبیران مدارس دخترانه و پسرانه پرسشنامه‌ها توزیع و جمع‌آوری شده است. بعد از آن از میان دبیران مدارس دخترانه و پسرانه ۱۷۰ نفر به صورت تصادفی به عنوان نمونه انتخاب شدند.

ابزار گردآوری داده‌ها

ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه می‌باشد. سوالات براساس چارچوب نظری تحقیق و پیشینه به صورت بسته طراحی شده است. در این تحقیق برای اندازه‌گیری متغیر مسئولیت اجتماعی از پرسشنامه مدل کارول در قالب ۳۵ گویه به گونه تفکیکی و پرسشنامه رضایت اجتماعی در قالب ۱۵ گویه و با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت و در سطوح اندازه‌گیری (اسمی، رتبه‌ای و فاصله‌ای) طراحی شده است.

اعتبار و پایایی ابزار تحقیق

برای ارزیابی اعتبار در پژوهش حاضر از شیوه اعتبارسنجی صوری استفاده شده است. اعتبار صوری به معنی شناسایی اعتبار شاخص‌ها یا معرف‌های پژوهش از طریق مراجعه به داوران می‌باشد. بدین ترتیب، در پژوهش حاضر از طریق بررسی ادبیات موضوع و نظر خبرگان این حوزه به این نتیجه رسیده‌ایم که شاخص‌های گنجانده شده در سوالات پرسشنامه معرف حوزه معنایی مفاهیم مورد مطالعه هستند. برای تعیین پایایی نیز از آلفای کرونباخ استفاده شده است. ضریب آلفای بالای ۰/۷۰ خیلی خوب و بین ۰/۵۰ تا ۰/۷۰ هم قابل قبول می‌باشد.

جدول شماره (۱): ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای تحقیق

متغیر	ضریب آلفا
مسئولیت اجتماعی قانونی	۰/۷۱
مسئولیت اجتماعی اقتصادی	۰/۶۸
مسئولیت اجتماعی اخلاقی	۰/۷۵
مسئولیت اجتماعی بشر دوستانه	۰/۸۱
مسئولیت اجتماعی	۰/۹۱
رضایت اجتماعی	۰/۸۲

یافته‌های تحقیق

برای توصیف متغیرهای کیفی از در صد و فراوانی و برای توصیف متغیرهای کمی از شاخص‌های پراگندگی و مرکزی از قبیل میانگین، انحراف استاندارد، حداقل و حداکثر استفاده شد.

- توزیع فراوانی برحسب جنس دبیران

براساس اطلاعات جمع‌آوری شده ۶۰ درصد (۱۰۲ نفر) پاسخگویان را زنان و ۴۰ درصد پاسخگویان (۶۸ نفر) را مردان تشکیل می‌دهند.

- توزیع فراوانی بر حسب وضعیت تاهل دبیران
براساس اطلاعات جمع‌آوری شده ۲۰/۶ درصد (۳۵ نفر) پاسخگویان را مجرد و ۷۹/۴ درصد پاسخگویان (۱۳۵ نفر) را متاهل تشکیل می‌دهند.

- توزیع فراوانی سطح تحصیلات دبیران
براساس اطلاعات جمع‌آوری شده مقطع کارشناسی با ۶۷/۱ درصد پاسخگویان دارای بیشترین میزان و مقطع کاردانی با ۷/۱ درصد داری کمترین فراوانی می‌باشند. بعد از کارشناسی، مقطع کارشناسی ارشد با ۲۵/۹ درصد قرار دارد.

- توزیع پراکندگی میزان بعد قانونی مسئولیت اجتماعی در دبیران مورد مطالعه
بر اساس اطلاعات جدول شماره (۲) ملاحظه می‌شود که متوسط میزان مسئولیت اجتماعی در بعد قانونی در میان دبیران مورد مطالعه برابر $27/8 \pm 4/04$ محاسبه گردیده که حداقل میزان مسئولیت در بعد قانونی ۱۷ و حداکثر ۳۵ می‌باشد و ضریب کجی (چولگی) $sk = -0/323$ است. و بیانگر توزیع نسبتاً نرمال (برابری میانگین، میانه، مد) مقادیر صفت مورد نظر در جامعه مورد مطالعه می‌باشد.

جدول شماره (۲): توزیع پراکندگی میزان ابعاد مسئولیت اجتماعی و رضایت اجتماعی

متغیر	تعداد	میانگین	میانه	مد	انحراف استاندارد	واریانس	چولگی	کشیدگی	حداقل	حداکثر
بعد قانونی	۱۷۰	۲۷,۸۷	۲۸	۲۷	۴,۰۴	۱۶,۳۲	-۰,۳۲۳	-۰,۵۴۸	۱۷	۳۵
بعد اقتصادی	۱۷۰	۲۲,۲۰	۲۲	۲۱	۳,۵۸	۱۲,۸۵۱	۰,۵۰۲	۱,۷۵۸	۱۲	۳۵
بعد اخلاقی	۱۷۰	۳۴,۰۹	۳۳	۳	۳,۱۶	۱۰,۰۲	۰,۵۷۵	-۰,۰۱۲	۲۸	۴۳
بعد بشردوستانه	۱۷۰	۴۴,۰۲	۴۴	۴۳	۷,۶۳	۱۴,۱۵۹	۰,۴۵۸	۲,۴۷۵	۲۹	۵۸
مسئولیت اجتماعی	۱۷۰	۱۲۸,۲۰	۱۲۷	۱۳	۱۰,۰۵	۱۰۱,۱۲۳	-۰,۸۹۶	۲,۱۵۸	۱۰۴	۱۶۷
رضایت اجتماعی	۱۷۰	۵۶,۳۳	۵۶	۵۶	۶,۲۸	۳۹,۴۹	۰,۰۱۰۰	-۰,۱۴۸	۴۲	۷۵

_ توزیع پراکندگی میزان بعد اقتصادی مسئولیت اجتماعی در دبیران مورد مطالعه
براساس اطلاعات جدول شماره (۳) ملاحظه می‌شود که متوسط میزان مسئولیت اجتماعی در بعد اقتصادی در میان دبیران مورد مطالعه برابر $22/20 \pm 3/58$ محاسبه گردیده که حداقل میزان مسئولیت در بعد اقتصادی ۱۲ و حداکثر ۳۵ می‌باشد و ضریب کجی (چولگی) $sk = 0/502$ است. و بیانگر توزیع نسبتاً نرمال (برابری میانگین، میانه، مد) مقادیر صفت مورد نظر در جامعه مورد مطالعه می‌باشد.

_ توزیع پراکندگی میزان بعد اخلاقی مسئولیت اجتماعی در دبیران مورد مطالعه
براساس اطلاعات جدول شماره (۲) ملاحظه می‌شود که متوسط میزان مسئولیت اجتماعی در بعد اخلاقی در میان دبیران مورد مطالعه برابر $34/09 \pm 3/16$ محاسبه گردیده که حداقل میزان مسئولیت در

بعد اخلاقی ۲۸ و حداکثر ۴۳ می‌باشد و ضریب کجی (چولگی) $sk=0/575$ است. و بیانگر توزیع نسبتاً نرمال (برابری میانگین، میانه، مد) مقادیر صفت مورد نظر در جامعه مورد مطالعه می‌باشد.

— توزیع پراکندگی میزان بعد بشر دوستانه مسئولیت اجتماعی در دبیران مورد مطالعه

براساس اطلاعات جدول شماره (۲) ملاحظه می‌شود که متوسط میزان مسئولیت اجتماعی در بشر دوستانه در میان دبیران مورد مطالعه برابر $44/02 \pm 3/76$ محاسبه گردیده که حداقل میزان مسئولیت در بعد بشردوستانه ۲۹ و حداکثر ۵۸ می‌باشد و ضریب کجی (چولگی) $sk=0/458$ است. و بیانگر توزیع نسبتاً نرمال (برابری میانگین، میانه، مد) مقادیر صفت مورد نظر در جامعه مورد مطالعه می‌باشد.

— توزیع پراکندگی میزان مسئولیت اجتماعی در دبیران مورد مطالعه

بر اساس اطلاعات جدول شماره (۲) ملاحظه می‌شود که متوسط میزان مسئولیت اجتماعی در میان دبیران مورد مطالعه برابر $128/20 \pm 10/05$ محاسبه گردیده که حداقل میزان مسئولیت اجتماعی ۱۰۴ و حداکثر ۱۶۷ می‌باشد و ضریب کجی (چولگی) $sk=0/896$ است. و بیانگر توزیع نسبتاً نرمال (برابری میانگین، میانه، مد) مقادیر صفت مورد نظر در جامعه مورد مطالعه می‌باشد.

— توزیع پراکندگی میزان رضایت اجتماعی در دبیران مورد مطالعه

براساس اطلاعات جدول شماره (۲) ملاحظه می‌شود که متوسط میزان رضایت اجتماعی در میان دبیران مورد مطالعه $33/56 \pm 6/28$ محاسبه گردیده که حداقل میزان رضایت اجتماعی ۴۲ و حداکثر ۷۵ می‌باشد و ضریب کجی (چولگی) $sk=0/100$ است. و بیانگر توزیع نسبتاً نرمال (برابری میانگین، میانه، مد) مقادیر صفت مورد نظر در جامعه مورد مطالعه می‌باشد.

برای آزمون فرضیه‌ها از ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس یک طرفه و مقایسه میانگین‌ها (آزمون t و F) برای بررسی روابط دو متغیری استفاده شده است. رابطه میان مسئولیت اجتماعی در بعد قانونی با میزان رضایت اجتماعی دبیران براساس اطلاعات جدول ضریب همبستگی پیرسون برابر $0/519$ و سطح معنی‌داری آزمون برابر $0/000$ است. یعنی بین دو شاخص مسئولیت اجتماعی در بعد قانونی و رضایت اجتماعی دبیران، رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. بدین معنی که هرچه قدر میزان مسئولیت اجتماعی در بعد قانونی بیشتر باشد میزان رضایت اجتماعی دبیران نیز بیشتر خواهد بود.

جدول شماره (۳): آزمون همبستگی پیرسون برای مسئولیت اجتماعی و رضایت اجتماعی

متغیرها	رضایت اجتماعی
بعد قانونی مسولیت	$r = -0/519$ $p = 0/000$ $N = 170$
بعد اقتصادی	$r = -0/224$ $P = 0/003$ $N = 170$
بعد اخلاقی	$r = 0/439$ $p = 0/000$ $N = 170$
بعد دوستانه مسئولیت	$r = -0/498$ $p = 0/000$ $N = 170$
مسئولیت اجتماعی	$r = 0/613$ $p = 0/000$ $N = 170$

- رابطه میان مسئولیت اجتماعی در بعد اقتصادی با میزان رضایت اجتماعی دبیران براساس اطلاعات جدول (۳) ضریب همبستگی پیرسون برابر $-0/224$ و سطح معنی داری آزمون برابر $0/003$ است. یعنی بین دو شاخص مسئولیت اجتماعی در بعد اقتصادی و رضایت اجتماعی دبیران، رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بدین معنی که هرچه قدر میزان مسئولیت اجتماعی در بعد اقتصادی بیشتر باشد میزان رضایت اجتماعی دبیران نیز بیشتر خواهد بود.

- رابطه میان مسئولیت اجتماعی در بعد اخلاقی با میزان رضایت اجتماعی دبیران براساس اطلاعات جدول (۳) ضریب همبستگی پیرسون برابر $0/439$ و سطح معنی داری آزمون برابر $0/000$ است. یعنی بین دو شاخص مسئولیت اجتماعی در بعد اخلاقی و رضایت اجتماعی دبیران، رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بدین معنی که هر چه قدر میزان مسئولیت اجتماعی در بعد اخلاقی بیشتر باشد میزان رضایت اجتماعی دبیران نیز بیشتر خواهد بود.

- رابطه میان مسئولیت اجتماعی در بعد بشر دوستانه با میزان رضایت اجتماعی دبیران براساس اطلاعات جدول (۳) ضریب همبستگی پیرسون برابر $0/498$ و سطح معنی داری آزمون برابر $0/000$ است. یعنی بین دو شاخص مسئولیت اجتماعی در بعد بشر دوستانه و رضایت اجتماعی دبیران، رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بدین معنی که هرچه قدر میزان مسئولیت اجتماعی در بعد بشر دوستانه بیشتر باشد میزان رضایت اجتماعی دبیران نیز بیشتر خواهد بود.

- رابطه میان مسئولیت اجتماعی با میزان رضایت اجتماعی دبیران براساس اطلاعات جدول (۳) ضریب همبستگی پیرسون برابر $0/613$ و سطح معنی‌داری آزمون برابر $0/000$ است. یعنی بین دو شاخص مسئولیت اجتماعی و رضایت اجتماعی دبیران، رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. بدین معنی که هرچه قدر میزان مسئولیت اجتماعی بیشتر باشد میزان رضایت اجتماعی دبیران نیز بیشتر خواهد بود.

- تفاوت میان دو جنس و میزان مسئولیت اجتماعی همان‌طور که در جدول زیر ملاحظه می‌گردد، بین دو گروه زنان و مردان و مسئولیت اجتماعی تفاوت معنی‌دار وجود دارد. میزان گرایش زنان به مسئولیت اجتماعی بیشتر از مردان می‌باشد. سطح معنی‌داری $0/009$ است و کوچک‌تر از $0/05$ می‌باشد، بنابراین تفاوت دو جنس (زن/ مرد) و میزان مسئولیت اجتماعی تایید می‌گردد.

جدول شماره (۴): آزمون تی بین دو متغیر جنس و مسئولیت اجتماعی

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تی	درجه آزادی	معنی‌داری
زن	۱۰۲	۱۲۷/۵۷	۹/۳۲۹۴۳	-۲/۶۲۹	۱۶۸	۰/۰۰۹
مرد	۶۸	۱۳۰/۶۴	۱۰/۶۶۶۹			

- بررسی تفاوت میان وضعیت تاهل دبیران با میزان مسئولیت اجتماعی همان‌طور که در جدول (۵) ملاحظه می‌گردد، با توجه به سطح معنی‌داری $0/580$ که بزرگ‌تر از $0/05$ می‌باشد بین دو گروه مجرد و متاهل و مسئولیت اجتماعی تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. به عبارتی دیگر بین مسئولیت اجتماعی دبیران مجرد و دبیران متاهل همسان می‌باشد. بنابراین تفاوت بین دو گروه (متاهل و مجرد) و مسئولیت اجتماعی وجود ندارد.

جدول شماره (۵): آزمون تی بین دو متغیر وضعیت تاهل و مسئولیت اجتماعی

وضعیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تی	درجه آزادی	معنی‌داری
متاهل	۱۳۵	۱۲۹/۰۸۵	۹/۷۱۱۱۰	۰/۵۸۰	۱۶۸	۰/۵۶۳
مجرد	۳۵	۱۲۷/۹۷۷	۱۱/۴۰۰۱۳	۰/۵۲۷	۴۷/۵۶۹	۰/۶۰۰

- بررسی تفاوت سطح تحصیلات دبیران با میزان مسئولیت اجتماعی با توجه به جدول (۶) برای آزمون این فرضیه، از آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه استفاده شده است. با توجه به این که سطح معنی‌داری $0/26$ کمتر از $0/05$ باشد فرضیه تایید خواهد شد. در نتیجه میزان مسئولیت اجتماعی دبیران در سطوح مختلف تحصیلات تفاوت معنی‌داری دارد. نتایج آزمون تعقیبی LSD

نشان می‌دهد که میزان مسئولیت اجتماعی در بین دبیران دارای مدرک کارشناسی ارشد به طور معنی‌داری بیشتر از دبیران دارای مدرک کارشناسی است.

جدول (۶): نتایج تحلیل واریانس برای بررسی تفاوت سطح تحصیلات و میزان مسئولیت اجتماعی

متغیر	مسئولیت اجتماعی	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	سطح معنی‌داری	F
سطح تحصیلات	بین گروه‌ها	۹/۱۱۶	۲	۴۶۴/۰۵۸	۰/۲۶	۳/۷۳۴
	درون گروه‌ها	۲۰۷۵/۴۹۶	۱۶۷	۱۲۴/۲۹۰		
	کل	۲۱۶۸۴/۶۱۲	۱۶۹			

- میزان رضایت دبیران شهرستان عجب‌شیر بیشتر از حد متوسط باشد. با توجه به جدول (۷) میانگین متغیر رضایت اجتماعی برابر (۵۶/۳۳) و سطح معنی‌داری آزمون (۰/۴۸۸) است. با توجه به این که سطح معنی‌داری بیشتر از (۰/۰۵) است فرض تایید نمی‌شود. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که میزان رضایت اجتماعی دبیران شهرستان عجب‌شیر در حد متوسط می‌باشد.

جدول (۷): میانگین متغیر رضایت اجتماعی دبیران شهرستان عجب‌شیر

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تی	درجه آزادی	معنی‌داری	میانگین اختلاف متغیر با مقدار آزمون
رضایت اجتماعی	۱۷۰	۵۶/۳۳	۶/۲۸۴	۰/۶۹۶	۱۶۹	۰/۴۸۸	۰/۳۳۵

- میزان مسئولیت اجتماعی دبیران شهرستان عجب‌شیر بیشتر از حد متوسط باشد. با توجه به جدول (۹) میانگین متغیر مسئولیت اجتماعی برابر (۱۲۸/۲۰) و سطح معنی‌داری آزمون (۰/۰۰۰) است. با توجه به این که سطح معنی‌داری کمتر از (۰/۰۵) است فرض تایید می‌شود. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که میزان مسئولیت اجتماعی دبیران شهرستان عجب‌شیر بیشتر از حد متوسط می‌باشد.

جدول (۸): میانگین متغیر مسئولیت اجتماعی دبیران شهرستان عجب‌شیر

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تی	درجه آزادی	معنی‌داری	میانگین اختلاف متغیر با مقدار آزمون
مسئولیت اجتماعی	۱۷۰	۱۲۸/۲۰	۱۰/۰۵	۶/۷۵۰	۱۶۹	۰/۰۰۰	۵/۲۰۵

بحث و نتیجه‌گیری

هدف مطرح شده در این تحقیق، بررسی رابطه رضایت اجتماعی با مسئولیت اجتماعی دبیران می‌باشد علاوه بر هدف اصلی تعیین رابطه میزان مسئولیت اجتماعی با میزان رضایت اجتماعی، به دنبال تعیین رابطه ابعاد مسئولیت اجتماعی با میزان رضایت اجتماعی نیز می‌باشیم. بدین منظور پس از بررسی رویکردهای تئوریک مختلف در زمینه رضایت اجتماعی و ابعاد مسئولیت اجتماعی که در چهار بخش شامل

تئوری‌هایی ابعاد قانونی، اقتصادی، اخلاقی، بشر دوستانه و متغیرهای زمینه‌ای بود، مدل تحلیلی مبتنی بر تلفیق تئوری‌ها به دست آمد. سپس به بررسی مدل فوق، با توجه به داده‌های حاصل از روش پیمایش که در سطح دبیرستان‌های شهر عجب‌شیردر بین دبیران از طریق نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به دست آمد، پرداختیم. به طور کلی فرضیات تحقیق نشان می‌دهند که رابطه مثبت و معناداری بین متغیر مسئولیت اجتماعی (با ابعادش) و متغیر رضایت اجتماعی وجود دارد. و تمام فرضیات به جز فرضیه تفاوت وضعیت تاهل و مسئولیت اجتماعی مورد تأیید می‌شود و چهارچوب نظری تحقیق حاضرهم حکایت از رابطه مثبت بین این دو متغیر داشت. برای مثال در یک مدل تعهد که توسط «آلن و می‌یر» (۱۹۸۷) سه شیوه مطرح شده (تعهد به عنوان وابستگی عاطفی و روانی به سازمان، تعهد به عنوان درک هزینه‌های مربوط به ترک سازمان و تعهد بعنوان تکلیف به ماندن در سازمان) به ترتیب به عنوان «تعهد عاطفی»، «تعهد مستمر»، و «تعهد تکلیفی یا هنجاری»، طبقه‌بندی شدند. وجه اشتراک این سه شیوه، این نظریه است که مطرح می‌کند تعهد حالتی روانی است که رابطه فرد با سازمان را مشخص می‌کند، به طور ضمنی به تصمیم به ماندن یا ترک سازمان اشاره می‌کند.

در رویکرد گیلیگان اخلاق، احساس تعهد و مسؤولیت نسبت به دیگران، مفهومی محوری است که با فلسفه مبتنی بر حق و عدالت آشکارا تقابل دارد. نخستین تقابل، تقابل با فردگرایی است. در حالی که در اخلاق حق‌گرا دیدگاهی فردگرایانه حاکم است. ولی در رویکرد گیلیگان دیدگاهی جمع‌گرایانه مورد توجه قرار می‌گیرد. در دیدگاه اخلاق حق‌گرا، افراد با توجه به حقوق خود برای تأمین آن‌ها از طریق قرارداد اجتماعی با دیگران رابطه برقرار می‌کنند تقابل دیگر میان عقل و عاطفه است. در اخلاق حق‌گرا، عقل به معنای محاسبه‌گرانه آن حاکم است. در مقابل، وابستگی عاطفی در اخلاق مسؤولیت‌گرا غالب است. زنان جامعه‌پذیری و رشد اخلاقی متفاوتی از مردان داشته، جامعه‌پذیری زنان بیشتر بر اندیشه‌های تعهد و مسؤولیت متمرکز است، در حالی که سنت فلسفه اخلاق بطور عمده تحت سیطره حق‌گرایی و عدالت‌گرایی ارسطویی و افلاطونی قرار داشته و گرفتار سوگیری مردانه است که به طور عمده مبتنی بر رقابت، فردیت و استقلال است.

هم‌چنین براساس تحلیل پارسونزی، کنش عبارت است از تمامی رفتار انسانی، اعم از فردی یا جمعی، آگاه یا ناآگاه در سازمان. بنابراین، اصطلاح کنش و رفتار انسانی در این جا و در ابعاد وسیع کلمه، نه فقط شامل رفتارهای بیرونی قابل مشاهده، بلکه شامل تفکرات، احساسات، تمایلات و امیال کنشگران در سازمان نیز می‌شود. از دیدگاه پارسونز، در ارتقای تعهد سازمانی کنشگران در سازمان، دو مقوله زیر دارای اهمیت زیادی است:

نخست) نوع نگرش کنشگران به اهداف سازمانی. دوم) نوع ارزیابی و ارزشیابی کنشگران سازمانی. ارزیابی کنشگران در سازمان، براساس ملاک‌های ذهنی مدیران سازمانی، در کاهش تعهد سازمانی اعضا

تاثیر به‌سزایی دارد. بنابراین یافته‌های تحقیق حاضر در راستای نظریات آلن و می‌یر و پارسونز و ... درباره رابطه تعهد و مسئولیت با رضایت می‌باشد.

پیشنادهای کاربردی

- در سازمان‌ها به ویژه مراکز آموزشی بهداشت محیط کار رعایت شود تا علاوه بر تقویت روابط بین کارکنان، افزایش تعامل آن‌ها، تقویت رفتارها و گفتارها افزایش یابد.
- با توجه به این که در این پژوهش رابطه بین مسئولیت اجتماعی و رضایت تایید شده است، پیشنهاد می‌گردد برای بالا نگه داشتن رضایت معلمان، از معلمان متعهد و مسئولیت‌پذیر در مدرسه استفاده شود. مسئولین جذب هم باید در جذب معلمان دقت بیشتری داشته باشند و افراد مسئولیت‌پذیر را جذب سازمان آموزش و پرورش کنند تا کارمندان همیشه رضایت داشته باشند.
- با توجه به این که میزان رضایت معلمان از ترفیع شغلی خود در حد پایینی بود، پیشنهاد می‌شود که نحوه ارزشیابی و ارتقا و ترفیع معلمان مورد تجدید نظر قرار گرفته و قوانین جدیدی تدوین شود. در تدوین این قوانین به گونه‌ای عمل شود که معلمان رضایت بیشتری از نحوه ارتقا و ترفیع داشته باشند.

منابع

- ایمان، م؛ و دیگری. (۱۳۸۶). بررسی عوامل اقتصادی- اجتماعی مرتبط با تعهد اجتماعی جوانان شهر شیراز. **نشریه دانشکده علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز**. سال دوازدهم، شماره ۲۴.
- ایمان، م؛ و دیگری. (۱۳۸۹). بررسی و تبیین رابطه بین مسئولیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی در بین جوانان شهر شیراز. **جامعه-شناسی کاربردی**. سال بیست و یکم، شماره پیاپی (۳۷).
- باقری، خ. (۱۳۸۲). **مبانی فلسفی فمینیسم**. وزارت علوم تحقیقات و فناوری، تهران: دفتر برنامه‌ریزی و مطالعات اجتماعی و مطالعات فرهنگی.
- حسینی، م. (۱۳۸۲). **بررسی رابطه بین سبک رهبری مدیران دانشکده‌ها و گروه‌های آموزشی با کانون کنترل و تعهد خود و اعضای هیات علمی رشته تربیت بدنی و در دانشگاه‌های تحت پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری**، پایان‌نامه دکتری رشته تربیت بدنی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تربیت معلم تهران.
- ریتزر، ج. (۱۳۸۶). **نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر**. ترجمه: م. ثلاثی. تهران: انتشارات علمی. چاپ دهم.
- زکی، م. (۱۳۸۴). بررسی تاثیر ابعاد رضایت شغلی بر تعهد سازمانی معلمان دبیرستان‌های شهر اصفهان. **مجله مصباح مدیریت**. شماره ۵۱.
- ساروخانی، ب. (۱۳۸۵). **روش تحقیق در علوم اجتماعی**. جلد اول. تهران: انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی.
- سبحانی‌نژاد، م. (۱۳۷۹). **مسئولیت‌پذیری اجتماعی در برنامه‌ریزی درسی کنونی دوره ابتدایی ایران و طراحی برای آینده**. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم تربیتی، دانشگاه تربیت مدرس.
- طالبی، ا؛ و دیگری. (۱۳۹۱). **مسئولیت‌پذیری اجتماعی جوانان**. فصلنامه علوم اجتماعی. شماره ۵۹.
- قلاوندی، ح؛ و دیگران. (۱۳۹۳). رابطه مسوولیت‌پذیری اجتماعی و کار تیمی کارکنان دانشگاه ارومیه. **جامعه‌شناسی کاربردی**. سال بیست و پنجم، شماره پیاپی ۵۳، شماره اول، صص ۱۲۰-۱۱۱.
- محسنی، م؛ و دیگری. (۱۳۸۲). **رضایت اجتماعی در ایران**. تهران: انتشارات آرون.

مرادی، گ؛ و دیگران. (۱۳۹۲). بررسی تاثیر جامعه‌پذیری سازمانی بر مسؤولیت اجتماعی کارکنان (مورد مطالعه شرکت نفت کرمانشاه).

جامعه‌شناسی کاربردی. دوره ۲۴، شماره ۳.

Carroll, A. B. (1991). **The pyramid of corporate social responsibility**: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34, 39-48.

Fleming, M. (2002). **What is safety culture?** Rail way Safety Ever green House, available at www.googl.com

Problem of All? **International Journal of Social Economics**. Vol. 32, No. 8, P.p: 682-703.

Turner, H, J. (2003). **The structure of sociological theory**. California, university of Riverside Thomson wadsworth, seventh edition.

Wentzel, K, R. (1991). Social Competence at School: Relationn between Social Responsibility and Academic Achievement. **Reviewed Educational Researc**. Vol. 61, P.p: 1-24.

Archive of SID